

Kapitel 1

Råderet, aftaler mellem ægtefæller, hæftelse for gæld, forsørgelsespligt og formuedeling

Råderet

§ 1. Under ægteskabet råder hver ægtefælle over sin formue, uanset om formuen er erhvervet før eller efter indgåelsen af ægteskabet, dog med de begrænsninger, som følger af stk. 2, § 2 og kapitel 2 og 3.

Stk. 2. En ægtefælle skal råde over sin formue på en sådan måde, at den ikke utilbørligt forringes til skade for den anden ægtefælle.

Stk. 3. Er en ægtefælle under samlivet forhindret i at varetage sine interesser på grund af fravær eller sygdom, kan den anden ægtefælle foretage dispositioner, der ikke uden ulempe kan udsættes, herunder afhændelse og pantsætning, når dette af hensyn til familiens underhold er uomgængeligt nødvendigt. Fast ejendom kan dog ikke afhændes eller pantsættes uden tilfaldelse. 1. pkt. gælder ikke, hvis en anden er bemyndiget til at foretage dispositionen.

Forarbejder: Bet. 1552/2015, s. 47, 51, 178-83 og 412-421, bemærkningerne til lovforslag nr. L 178, 2016-17, pkt. 3.5, og de specielle bemærkninger til § 1 samt bemærkningerne til lovforslag nr. L 91, 2018-19, pkt. 3.3, og de specielle bemærkninger til § 8, nr. 1.

Litteratur: Retsvirkningsloven med kommentarer, s. 76-78, s. 110-113, 133-137 og s. 236-242, Familieret, s. 110-12, 116-131, 181 f. og 209, Familie- og arveret, s. 75-85, Familieretten, s. 105-112 og 134 f., Uddrag af Familieøkonomien, s. 99-112.

Bestemmelsen i stk. 1 svarer indholdsmæssigt til RVL § 16, stk. 1. Stk. 2 handler om den nærmere udøvelse af rådigheden og bygger på RVL § 17. Stk. 3 indeholder en regel om såkaldt negotiorum gestio og svarer indholdsmæssigt til RVL § 13.

Retsvirkningslovsudvalget havde foreslået, at loven ikke skulle indeholde en regel svarende til § 1, stk. 3, under henvisning til, at de almindelige regler om negotiorum gestio måtte anses for tilstrækkelige, og at negotiorum gestio-synspunkter antagelig kunne udstrækkes noget ved nærtstående personer som ægtefæller. Endelig henviste udvalget til, at den teknologiske udvikling med anvendelse af PBS og netbank, herunder elektroniske overførsler, havde overflødiggjort reglen. De situationer, der ikke allerede er løst af den teknologiske udvikling, måtte derfor efter udvalgets opfattelse løses efter reglerne i VML. Når loven alligevel kom til at indeholde bestemmelsen i stk. 3, skyldes det ifølge forarbejderne (lovforslag nr. L 178, 2016-17, pkt. 3.5.3), at det ikke kunne udelukkes, at der er behov for en bestemmelse, der giver en ægtefælle adgang til at foretage dispositioner på den anden ægtefælles vegne ud over, hvad der følger af negotiorum gestio, ligesom negotiorum gestio ikke med sikkerhed omfatter alle dispositioner omfattet af RVL § 13. Endelig blev der i forarbejderne henvist til, at en ægtefælle kan have behov for at kunne disponere i akut opståede situationer, hvor det kan være vanskeligt at få udpeget en værge.

Bestemmelsen i stk. 3 er med virkning fra den 1. april 2019 blevet ændret ved § 8, nr. 1, i lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven), således at det i konsekvens af nedlæggelsen af Statsforvaltningen nu ikke længere fremgår af lovteksten, hvem der skal give tilladelse efter stk. 3, 2. pkt., til afhændelse eller pantsætning af fast ejendom. Det fremgår nu af den nye bestemmelse i ÆFL § 60 a, at kompetencen ligger hos enten Familieretshuset eller familieretten. Der henvises i øvrigt til kommentaren til § 60 a.

De hidtidige regler i RVL §§ 11 og 12 om den såkaldte husholdningsmagt er ikke videreført i ÆFL.

Den særlige ekstinktionsregel i RVL § 14 om aftaler med tredjemand om erhvervsløsøre er videreført i lovens § 11, og der henvises til kommentaren til denne bestemmelse.

§ 1 skal navnlig læses i sammenhæng med lovens § 3 om særhæften og § 5 om ligedeling på skifte.

Til stk. 1:

Bestemmelsen fastslår i stk. 1 det generelle princip om hver ægtefælles særråden under ægteskabet, dvs. adgangen til frit at råde over sin formue.

Hver ægtefælle råder under ægteskabet over sin formue, uanset om formuen er erhvervet før eller efter indgåelsen af ægteskabet, med de begrænsninger som følger af stk. 2 om formueforringelse, § 2 om begrænsninger i ægtefællers adgang til at indgå aftaler med hinanden, kapitel 2 om den anden ægtefælles samtykke ved salg af familiens helårsbolig og kapitel 3 om gaver til og aftaler med tredjemand. Hver ægtefælle har således i levende live fuld ejerrådighed over alt, hvad denne ejer. Bestemmelsen handler om den retlige råden.

Bestemmelsen indebærer, at ægtefællen under ægteskabet er legitimeret og berettiget til på egen hånd at foretage retlige dispositioner over sin bodel med de begrænsninger, der er nævnt i loven. Etableringen af et formuefællesskab mellem ægtefællerne indebærer således ikke et generelt krav om, at ægtefællerne skal disponere i fællesskab, jf. Familieret, s. 110. En ægtefælle kan sælge, pantsætte eller bortgive aktiver, der tilhører den pågældendes bodel, og ægtefællen kan afslå gaver eller give afkald på såvel falden som forventet arv, der ellers ville blive delingsformue. Ægtefællen kan desuden optræde som part i retssager om effekter, der hører til bodelen.

Ægtefællens adgang til at råde ved testamente (mortis causa) er reguleret i arvelovgivningen.

Ægtefællen kan råde over sin bodel. Bodelen er den del af fællesboet (delingsformuen), som en ægtefælle råder over i levende live, og som kan gøres til genstand for kreditorfølgning.

En ægtefælle har ikke adgang til at råde over aktiver i den anden ægtefælles bodel, medmindre der foreligger et selvstændigt retsgrundlag, jf. herved stk. 3 om negotiorum gestio og § 11 om den særlige legitimationsregel vedrørende erhvervsløsøre. Den nære relation mellem ægtefællerne og deres daglige økonomiske interessefællesskab vil ofte indebære, at der foreligger en situation, hvor man må gå ud fra, at den ene ægtefælle er bemyndiget til at optræde på den anden ægtefælles vegne, medmindre denne sørger for at fjerne fuldmagtspræget, jf. Familieret, s. 208, med henvisning til 1918-forarbejderne til RVL. En ægtefælle kan desuden i medfør af almindelige aftaleretlige regler have givet en ægtefælle fuldmagt til at disponere på sine vegne. Herom henvises til aftaleretlige fremstillinger, f.eks. Lennart Lynge Andersen og Palle Bo Madsen, *Aftaler og Mellemmænd*, 7. udg., 2017. Om hæftelsesspørgsmål, se kommentaren til § 3.

Hvis en ægtefælle er under værgemål efter VML § 5, eventuelt tillige med hel eller delvis fratagelse af den retlige handleevne efter VML § 6 (således som denne bestemmelse er blevet ændret ved lov nr. 1722 af 27. december 2018 om bl.a. ændring af værgemålsloven), følger det af VML

§ 33, at værgen i forening med den anden ægtefælle bestyrer den del af fællesboet, der er omfattet af værgemålet. Om værgemålsloven, herunder den særlige værgemålsform for gifte i lovens § 33, kan der generelt henvises til Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen, *Værgemålsloven med kommentarer*, 2. udg., 2017.

Bodelen omfatter alt, hvad ægtefællen ejede ved ægteskabets indgåelse, og alt, hvad der senere er indført i fællesboet ved indkomst fra arbejde, arv, gave, renter, udbytte, kursgevinster og lignende, jf. Retsvirkningsloven med kommentarer, s. 111. Også båndlagte midler er, i det omfang de er delingsformue, en del af bodelen, selv om de ikke kan gøres til genstand for kreditorforfølgning, jf. AL §§ 55 og 58. Ægtefællen ejer sin egen arbejdsindkomst, løn eller overskud ved selvstændig erhvervsvirksomhed, pension, dagpenge m.v. Det vil som regel ikke give problemer at fastslå ejerforholdet hertil.

Indtægter af formuen samt værdistigninger og surrogater hører også til bodelen.

Et aktiv, der er erhvervet af en ægtefælle, inden ægtefællerne etablerede parforholdet, tilhører den pågældende ægtefælle og indgår i den pågældendes bodel.

Ejerforhold til bestemte aktiver kan også være omtalt i en ægtepagt, jf. lovens § 19.

Ægtefæller kan give hinanden gaver, og efter ÆFL's ikrafttræden stilles der ikke længere særlige formkrav (tidligere RVL § 30), se herom overgangsreglen i ÆFL § 81 og kommentaren til denne bestemmelse. Om et tilfælde, hvor en ægtefælles ydelse af et lån til den anden ægtefælle på favorable vilkår blev anset for en delvis gave, se UfR 1996.146 H.

Arv eller gave fra tredjemand tilhører modtageren. I UfR 1967.319 H fastslog Højesteret, at det har formodningen for sig, at en gave ydet af en ægtefælles slægtninge er ydet til ægtefællen personligt. Det samme må ifølge Familieret, s. 118 med note 21, antages ved bryllupsgaver af en vis værdi. En svigerdatter eller svigersøn, der har modtaget gaver inden for rammerne af den beløbsfri grænse efter boafgiftslovens § 22, må dog kunne gå ud fra, at beløbet tilhører den pågældende. I forhold til arv eller gave fra tredjemand kan ægtefællerne efter modtagelsen af arven eller gaven have indgået en modstående aftale, jf. herved lovens § 14 og § 23, stk. 2, og kommentaren til disse bestemmelser.

Ved ombytning af gaver fra tredjemand, f.eks. erhvervelse af et sommerhus for penge, der stammer fra arv, gave (eller provenu fra salg af en fast ejendom erhvervet ved arv eller gave), gælder et surrogationsprincip, og det erhvervede aktiv får derfor samme status som det aktiv, det er trådt i stedet for.

Ægtefæller kan frit indgå aftaler med hinanden, f.eks. om køb og salg af bestemte aktiver eller indgåelse af ansættelsesforhold. De kan også blive erstatningsansvarlige over for hinanden efter dansk rets almindelige regler om erstatningsansvar, se herom kommentaren til § 12.

Som følge af den sammenblanding af økonomien, der finder sted i mange ægteskaber med tiden, kan det imidlertid være vanskeligt at få afgrænset ægtefællernes bodele. Det gælder særligt i forhold til aktiver, der er erhvervet under ægteskabet. I princippet er der blot tale om et bevisspørgsmål. Den ægtefælle, der hævder at være ejer af et aktiv, har bevisbyrden herfor. I praksis kan det dog være særdeles vanskeligt at fastslå ejerskabet til aktiver, som er erhvervet under et langvarigt ægteskab med sammenblandet økonomi. Det er imidlertid sjældent, at problemer af denne karakter viser sig under ægteskabet, bortset fra tilfælde af kreditorforfølgning, hvor en kreditor selvsagt har en interesse i at få fastslået ejerforholdet.

Afgrænsningen af bodelene vil således under ægteskabet kunne få betydning ved kreditorforfølgning og konkursbehandling mod en ægtefælle. Det følger således af ÆFL § 3, at en ægtefælle alene hæfter med sin egen formue for sine gældsforpligtelser, og en ægtefælles kreditorer kan derfor ikke foretage udlæg i aktiver, der tilhører den anden ægtefælle. Det er i den forbindelse uden betydning, om det pågældende aktiv hører til delingsformuen og derfor skal indgå i delingen på et skifte mellem ægtefællerne.

Som anført i Familieret, s. 117, kan behovet for afgrænsning også blive aktualiseret i forbindelse med uenighed om, hvorvidt en genstand skal sælges, repareres, kasseres eller lignende, og hvis parterne ikke selv får løst sådan et problem, vil de formentlig vælge at gå fra hinanden.

Om tilfælde, hvor afgrænsningsspørgsmål er kommet op under ægteskabet, kan der henvises til UfR 1961.269 Ø, der angik en tvist mellem ægtefæller med fuldstændigt særeje om ejendomsretten til en villa og et bankindestående, og UfR 1966.771 V, hvor en umiddelbar fogedforretning om udlevering af effekter, der tilhørte en fraflyttet ægtefælles bodel, blev fremmet hos den anden ægtefælle, der havde modsat sig separation.

UfR 1961.269 Ø: M og H havde ved ægteskabets indgåelse oprettet ægtepagt om fuldstændigt særeje, også for så vidt angår fremtidige erhvervelser. Det var godtgjort, at H havde indbragt 5.000 kr. i ægteskabet, og at hun havde været i stand til lægge den kontante udbetaling på samme beløb ved køb af en ejendom, der var hendes særeje. Det kunne ikke antages, at H ved overladelse af midler til husholdning og eget forbrug samt ved gaver havde været i stand til at opspare nogen væsentlig del af de betydelige beløb, der var omhandlet under sagen. Det blev desuden antaget, at M i til-

fælde af separation eller skilsmisse havde krav på en godtgørelse, dels for de betydelige beløb, han havde brugt til afdrag på prioritetsgæld, og som ikke kunne betragtes som husleje, dels for forbedringer ved ejendommen, der var udført for M's særejemidler og med H's samtykke, og at M havde retlig interesse i allerede nu at få truffet afgørelse om kravets eksistens og størrelse. Se endvidere f.eks. UfR 1952.395 V, UfR 1956.528/1 V (separation) og UfR 1958.134 V.

I forhold til omverden vil der under ægteskabet vedrørende rådigheden over aktivet som regel blive taget udgangspunkt i de formelle ejerforhold. Ejerforholdene vil i nogle tilfælde vil være formelt registreret, og hvis dette ikke er tilfældet, må der foretages en konkret vurdering.

Når der er tale om fast ejendom, andelsboliger, køretøjer, bankkonti og værdipapirdepoter, vil ejerforholdene være mere formelt registreret, og her vil afgrænsningen af bodelene ikke volde problemer, medmindre der opstår spørgsmål om, at de registrerede ejerforhold ikke er udtryk for de reelle forhold, f.eks. fordi en ægtefælle har betalt betydelige beløb ved erhvervelsen af aktivet eller senere. I denne situation må konflikten som udgangspunkt løses ved en konstatering af, om ægtefælens betaling er udtryk for forsørgelse, lån, gave eller investering i aktivet. En ægtefælles betaling af den anden ægtefælles gæld eller af udgifter til vedligeholdelse eller forbedring vil formentlig aldrig kunne føre til, at ejerskabet til aktivet ændrer sig.

Herudover kan der foreligge proformaaftale, hvorefter den formelle ejer ikke er den reelle ejer af aktivet. Herom kan der navnlig henvises til UfR 1995.455 H.

UfR 1955.485 H: Ægtefællerne M og H havde oprettet ægtepagt, hvorefter alt, hvad hver af dem fremtidigt erhvervede, skulle være den pågældendes særeje. Efterfølgende blev der købt og bebygget en grund for M's midler, men H fik skøde på ejendommen. Under et efterfølgende ægtefælleskifte var det ikke godtgjort, at ejendommen havde tilhørt H som særeje som følge af en eller flere gavedispositioner fra M's side (hvilket også krævede gaveægtepagt efter de dagældende regler), og der var heller ikke grundlag for at fastslå, at dispositionerne faldt ind under den dagældende bestemmelse i RVL § 2 om den gensidige forsørgelsespligt. Ejendommen tilhørte herefter manden som hans fuldstændige særeje.

Dommen og spørgsmålet om proforma er nærmere behandlet i Familieret, s. 122 ff., hvor det bl.a. betones, at man ved vurderingen af, om der foreligger proforma, bør være varsom med at fokusere for ensidigt på den angivne ejerægtefælles økonomiske evne til at erhverve og eje aktivet, jf. herved bl.a. UfR 1994.497 V og UfR 2014.148 V. Der henvises i den forbindelse til ægtefællernes gensidige forsørgelsespligt, som følger

af lovens § 4, stk. 1, og til, at ægtefællerne kan have indrettet sig i tillid til, at man ikke står helt alene med udgifterne.

En ægtefælle vil efter omstændighederne kunne godtgøre, at en opmindelig formel ejerregistrering ikke er udtryk for det reelle ejerforhold. Det kan f.eks. være tilfældet, hvor den formelle registrering er sket uden nogen nærmere stillingtagen, eller hvor registreringen er udtryk for tradition, personlige årsager eller lignende. Der må kræves et ret sikkert bevis, hvis en formel ejerregistrering skal fraviges. Fra praksis kan der henvises til UfR 1983.789 V og UfR 1958.438 Ø.

UfR 1983.789 V: I forbindelse med M og H's separation i 1975 blev deres faste ejendom overtaget af H. Parterne genoptog imidlertid samlivet og oprettede ægtepagt om, at ejendommen skulle tilhøre H som hendes særeje, og at dette også omfattede, hvad der trådte i stedet herfor. Ægtepagten blev godkendt af det daværende statsamt den 27. november 1975, men først tinglyst den 31. juli 1979. I 1976 solgte H ejendommen, og samtidig blev der købt en ny ejendom. I skødet var M først anført som køber, mens på et møde hos advokaten blev det ændret til M og H "i lige sameje". Efter separation i 1981 blev M dømt til at anerkende, ejendommen tilhørte H som særeje, idet det blev lagt til grund, at H på intet tidspunkt efter underskrivelse af ægtepagten, som hendes advokat på egen hånd havde ladet tinglyse i 1979, havde drøftet ægtepagten med advokaten, at ejendommen blev erhvervet i det væsentlige med midler hidrørende fra H, og at M alene af formelle grunde var blevet anført som adkomsthaver. Der var heller ikke grundlag for at antage, at H havde frafaldet sin ret efter den utinglyste ægtepagt, og det var under de foreliggende omstændigheder uden betydning, at tinglysning heraf først var sket i 1979.

I Familieret- og arveret, s. 93, anføres det, at det ikke kan udelukkes, at bevisvurderingen i UfR 1983.789 V ville være faldet anderledes ud, hvis vurderingen skulle være foretaget i forhold til kreditorerne frem for det indbyrdes forhold mellem ægtefællerne.

Ejerforholdet til en lang række øvrige aktiver, f.eks. møbler, andet inventar, cykler, husholdningsmaskiner og anden elektronik m.v., bliver ikke formelt registreret. Her må man se på, hvem der har betalt for det pågældende aktiv, og hvem der hæfter for en eventuel restgæld, hvis aktivet er købt på kredit. Hvis ikke andet er aftalt eller forudsat mellem ægtefællerne, tilhører aktivet den ægtefælle, der har betalt for det. I denne forbindelse vil elektroniske kvitteringer fremsendt til køberen af aktivet og kvitteringer eller garantibeviser med navn på køber/ejer kunne indgå ved bevisvurderingen.

De vanskelige situationer opstår som nævnt i de tilfælde, hvor ægtefællerne har sammenblandet deres økonomi under ægteskabet, herunder hvor begge ægtefæller har bidraget til erhvervelse af aktivet, eller hvor en ægtefælle har afholdt omkostninger til vedligeholdelse eller for-

bedring af et aktiv erhvervet af den anden ægtefælle. Udgangspunktet for fastlæggelse af ejerforholdene er i disse tilfælde, hvad ægtefællerne har aftalt, forudsat eller tilsigtet. Er det klart, hvad ægtefællerne har aftalt, forudsat eller tilsigtet, vil dette blive lagt til grund både inter partes mellem ægtefællerne og i forhold til tredjemand. Det må dog være et krav, at ægtefællernes forklaringer om ejerforholdene fremstår troværdige og rimelige set i forhold til værdien af aktivet, erhvervelsestidspunkt og oplysningerne om ægtefællernes økonomiske forhold og respektive økonomiske formåen i øvrigt. Det vil herunder også indgå, hvordan et aktiv er blevet behandlet skattemæssigt. Se hertil UfR 1955.937 H samt Familieret, s. 118, Familie- og arveret, s. 100, og Familieretten, s. 109 f. I Familie- og arveret anføres det bl.a., at den nye regel i konkurslovens § 64, stk. 5, om ydelser til fordel for den anden ægtefælle, der overstiger det efter forholdene rimelige, muligvis vil kunne få betydning i nogle tilfælde.

Hvis der er tvivl om, hvad ægtefællerne har aftalt eller forudsat, må det have en afsmittende effekt på den vurdering, der skal foretages, hvis der er tale om en konflikt i forhold til ægtefællernes kreditorer, jf. Familieretten, s. 119. Ved den bevisvurdering, der skal foretages i forhold til indsigelser fra tredjemand, må der således generelt tages højde for, at ægtefællerne kan have sammenfaldende interesser i at nå frem til et bestemt resultat vedrørende ejerskabet, der kan være til skade for kreditor. Som anført i Familieret, s. 119, har ægtefæller i modsætning til en kreditor desuden mulighed for at sikre sig beviser for ejerforholdet. Se f.eks. UfR 1988.278 H, hvor ægtefællernes forklaringer under en udlægsforretning om, at et beløb var opsparet af hustruen, ikke blev ansat for troværdige. Der var tale om et beløb, som hustruen angav stammede fra hendes selverhverv, og som skulle anvendes til at erhverve mandens faste ejendom på tvangsauktion. Fra praksis kan der endvidere henvises til UfR 1969.459 V, UfR 1971.335 V, UfR 1988.278 H, UfR 1994.497 V, UfR 1995.220 Ø, TFA 1998.56 V, UfR 1998.162 Ø (TFK 1998.45 Ø), UfR 1998.1237 Ø (TFA 1998.308 Ø) og TFA 1999.34 Ø. Hovedparten af sagerne vedrører udlæg.

I praksis er det navnlig på skifte, at problemerne opstår. Ejerskab indebærer en kvalitativ fortrinsret til at få det pågældende aktiv udlagt på skifte, jf. lovens kapitel 9 om formuedelingen og kapitel 14 om udtagelse af aktiver. Inden formuedelingen kan en ægtefælle desuden efter lovens § 31 udtage aktiver, som udelukkende tjener til dennes personlige brug, i det omfang aktivets værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes økonomiske forhold. Dette gælder, uanset om det pågældende aktiv hører

til den anden ægtefælles delingsformue. Der henvises i øvrigt til kommentaren til disse bestemmelser.

I forbindelse med et ægtefælleskifte eller ved skifte ved død vil der kunne opstå tvist mellem ægtefællerne eller mellem en længstlevende ægtefælle og førstafdødes arvinger om ejerforholdene til et aktiv. De bevisproblemer, der opstår i denne forbindelse, minder om de problemstillinger, der opstår ved fastlæggelse af, hvilken formueart et aktiv har, smh. Retsvirkningsloven med kommentarer, s. 112. Spørgsmålet må også i disse tilfælde løses inden for rammerne af den fri bevisbedømmelse ved parts- og vidneforklaring om omstændighederne ved erhvervelsen af aktivet, fremlæggelse af kvitteringer m.v. og oplysninger om eventuelle offentlige eller private registreringer af ejerforholdene, herunder i forbindelse med ægtefællernes udarbejdelse af selvangivelse eller ved lånoptagelser. Der kan også lægges vægt på, hvem der har ønsket eller taget initiativ til anskaffelsen af aktivet, hvem der har lagt udbetalingen, hvor aktivet er placeret, og hvad formålet med anskaffelsen var, jf. Familieret, s. 120. Ved gaver fra tredjemand må der foretages en konkret vurdering af, hvem tredjemand har ønsket at begunstige ved ydelsen af gaven.

Om den modsvarende bestemmelse om særhæften i § 3 henvises til kommentaren til denne bestemmelse.

Et aktiv kan være i sameje mellem ægtefællerne, således at de hver ejer en ideel andel af aktivet. Sameje har ikke sammenhæng med spørgsmålet om aktivets formueart under ægteskabet, og sameje kan således foreligge både vedrørende delingsformue og særeje. Foreligger der sameje, kan en ægtefælles kreditorer alene foretage retsforfølgning mod den pågældende ægtefælles ideelle andel af aktivet og således ikke mod aktivet som sådant.

Retsvirkningslovsudvalget afviste i bet. 1552/2015, s. 410 f., at indføre særlige formodningsregler om sameje, herunder om etablering af sameje i et tilfælde, hvor en ikke-ejerægtefælle har bidraget i væsentligt omfang med navnlig sin arbejdsindsats i opbygningen eller erhvervelsen af en erhvervsvirksomhed (i norsk ret kendt som "husmorsameje"). Det var udvalgets opfattelse, at disse situationer bedst kunne reguleres gennem reglerne om krydsende udtagelsesret og gennem lovens § 41 om medvirkenskompensation. Loven er udformet i overensstemmelse hermed og indeholder således ikke særlige regler om disse forhold.

Sameje kan være etableret ved en udtrykkelig aftale, f.eks. ved at begge ægtefæller er medtaget som ejere på et skøde til en fast ejendom eller en købsaftale vedrørende en bil, eller ved, at den ægtefælle, der allerede

ejer et aktiv, ved købsaftale eller gavebrev overdrager en del af aktivet til den anden ægtefælle.

Sameje kan imidlertid også opstå uden udtrykkelig aftale mellem ægtefællerne i tilfælde, hvor de begge har bidraget til erhvervelsen af det pågældende aktiv. Samejeforholdet vil i denne situation blive afgjort efter størrelsen af det bidrag, som hver af ægtefællerne har lagt ved erhvervelsen, hvis ellers dette kan fastslås. Er det ikke angivet, hvordan ejerfordelingen er, må udgangspunktet være, at aktivet er i lige sameje, medmindre der er stor forskel på, hvad hver ægtefælle har bidraget med ved erhvervelsen. Har begge ægtefæller ydet meget væsentlige bidrag, vil aktivet typisk blive anset for at være i lige sameje mellem ægtefællerne, jf. Familieret, s. 129.

Det afgørende tidspunkt for fastlæggelsen af samejeforholdet og samejebraøken er tidspunktet for aktivets erhvervelse, og efterfølgende ændring kræver aftale mellem ægtefællerne. Se UfR 2017.462/2 H (TFA 2017.147 H), der dog vedrørte spørgsmålet om aktivets formueart, men det samme må antages at gælde vedrørende sameje.

Ved vurderingen af, om der er opstået sameje mellem ægtefællerne, må det desuden afdækkes, om en ægtefælles bidrag til erhvervelsen af et aktiv reelt alene udgør et lån til den anden ægtefælle. Er dette tilfældet, er der ikke opstået sameje.

Efterfølgende investering i et aktiv, f.eks. som led i renovering eller tilbygning eller løbende betaling af prioritetsydelse på et aktiv, der allerede er erhvervet af den anden ægtefælle som ene-ejer, fører ikke til, at der opstår sameje. Der kan henvises til UfR 1961.283 Ø, hvor hustruens ydelse af beløb til tilbygning m.v. på mandens ejendom alene førte til et tilbagebetalingskrav. I UfR 2014.1643 Ø (TFA 2014.247 Ø) var der ikke under henvisning til mandens månedlige overførsler til hustruen grundlag for at fastslå, at der var sameje om en fast ejendom, der tidligere havde tilhørt ægtefællerne i fællesskab, men hvor manden i 2011 havde overdraget sin del af ejendommen til hustruen ved gaveægtepagt. I TFA 2013.646 V blev det under en fogedsag fastslået, at manden ikke var medejer af H's ejendom, og han havde heller ikke foretaget betalinger uden for rammerne af den gensidige forsørgelsespligt, der skabte en fordring mod H, som M's kreditor kunne gøre udlæg i. Af andre afgørelser kan nævnes UfR 1961.269 Ø, UfR 1971.295 H, UfR 1972.202 Ø og UfR 1998.1237 Ø. Ved UfR 1980.840 H (TFA 1998.308 Ø) gjorde Højesteret endvidere op med tidligere praksis om etablering af sameje mellem ugifte samlevende i kraft af bidrag til fælles udgifter og arbejde i hjemmet, således at der i denne situation i stedet kan tilkendes kompensationskrav.

UFR 2014.1643 Ø (TFA 2014.247 Ø): Ægtefæller havde erhvervet en fast ejendom i 1977. I 2001 overdrog M ved tinglyst gaveægtepagt sin andel af ejendommen, der siden 2003 havde været ubehæftet, til H. M havde livsvarig vederlagsfri bopælsret på ejendommen og havde siden overdragelsen månedligt overført 12.000 kr. til H som bidrag til den fælles husholdning, herunder hans andel af forbrug af el, vand, varme og renovation. De faste udgifter vedrørende ejendommen udgjorde årligt 48.000 kr. H havde frem til 2006 årligt tjent brutto 92.000 kr. og havde herefter alene modtaget folkepension. En af M's kreditorer ville nu foretage udlæg i ejendommen under henvisning til, at der var opstået sameje mellem M og H. Det var ikke bevist, at M's månedlige overførsler oversteg et passende underhold i medfør af forsørgelsespligten i henhold til den dagældende bestemmelse i RVL § 2 (nu ÆFL § 4), hvorfor det var betænkeligt (igen) at statuere sameje om ejendommen. Anmodningen om udlæg blev derfor ikke fremmet.

TFA 2013.646 V: M og H etablerede samliv i 2003. Samme år købte H en ejendom, som hun betalte med provenuet fra salg af en anden ejendom og ved optagelse af realkreditlån, som hun alene hæftede for. I 2011 foretog H en lånoplægning, og der blev tinglyst et pantebrev på ejendommen på 500.000 kr. for et billån og et lån, som M havde optaget, før M og H mødte hinanden. Begge hæftede for dette lån. Samme år blev M og H gift og oprettede ægtepagt om skilsmisssæreje. M's kreditor anmodede fogedretten om at foretage udlæg principalt i ejendommen, subsidiært i et tilgodehavende, som M måtte anses for at have mod H. H havde købt ejendommen alene, og der var ikke grundlag for at anse dette som proforma. Hverken det forhold, at begge indbetalte lige store beløb til deres samlede udgifter til husholdningen, eller det forhold, at de havde samlet deres separate forbrugslån i et fælles boliglån, kunne medføre, at M skulle anses som reel medejer af ejendommen. M's pengeoverførsler kunne heller ikke anses som gaver, der krævede ægtepagt. Overførslerne havde i vidt omfang fundet sted før ægteskabet, ligesom der også var tale om sædvanlige forsørgelsesydelse omfattet af den dagældende bestemmelse i RVL § 2 (nu ÆFL § 4). Anmodningen om udlæg blev derfor ikke fremmet.

Se også TFA 2010 500/1 Ø om udlæg for mandens gæld til SKAT i et bankindestående på ægtefællers fælles bankkonto. Manden havde under sagen oplyst, at indeståendet tilhørte hustruen og stammede fra en udbetaling af en forsikring for kritisk sygdom. Landsretten lagde imidlertid til grund, at indeståendet var ejet af ægtefællerne i lige sameje, og der kunne derfor foretages udlæg i halvdelen af det. Ved TFA 2019.133 Ø blev der ikke foretaget udlæg for mandens gæld i en fast ejendom, da det ikke var godtgjort, at ægtefællerne ejede den i sameje. Ejendommen var erhvervet af hustruen efter en samlivsophævelse og separation, der senere bortfaldt, da parterne genoptog samlivet. Selvom manden i et ikke ubetydeligt omfang havde betalt ydelser og udgifter vedrørende ejendommen, var det ikke godtgjort, at der forelå sameje. Landsretten lagde vægt på, at hustruens indtægter var tilstrækkelige til at erhverve og drive

ejendommen og på den gensidige forsørgelsespligt efter den dagældende RVL § 4.

Sameje medfører, at ingen af ægtefællerne har fortrinsret til udtagelse af aktivet efter § 48, stk. 2, men de har eventuelt krydsende udtagelsesret efter § 48, stk. 3. Der henvises i øvrigt til kommentaren til disse bestemmelser.

Om sameje om fast ejendom kan der generelt henvises til Ulrik Rammeskow Bang-Pedersen, *Sameje om fast ejendom*, 2012. Dommen i TFA 2019.21 Ø, der ganske vist angår et ugift samlivsforhold, indeholder desuden en række generelle anvisninger vedrørende det økonomiske opgør ved opløsning af et aktiv erhvervet i lige sameje.

Det har været drøftet i den juridiske litteratur, om der er en videregående tendens til at statuere sameje, hvis der er tale om et løsøreaktiv købt på afbetaling, se *Familieret*, s. 129 med note 58 og henvisninger, der anfører, at dette ikke bør være tilfældet, og at det også i denne situation bør være afgørende, hvad ægtefællerne har aftalt eller tilsigtet ved kontraktindgåelsen. Dette synspunkt kan tiltrædes.

Sameje vil kunne opstå mere tilfældigt ved, at ægtefællerne sammenblander deres økonomi på en måde, hvor det ikke længere er muligt at udpege, hvem der er ejer af aktivet, eller som bevirker, at de ikke længere kan huske, hvem der har betalt for hvad. At begge ægtefæller ved erhvervelsen har haft mulighed for at yde væsentlige bidrag hertil, vil i situationer, hvor der ingen formel ejer er, i sig selv kunne føre til sameje. Det vil navnlig være relevant ved indbo m.v., jf. nærmere bet. 1552/2005, s. 403 f.

Det må generelt anbefales ægtefæller, der ønsker at etablere sameje om et aktiv, uanset om der er tale om en fast ejendom eller løsøre, at udarbejde et samejedokument, idet det i praksis er vanskeligt over for domstolene at trænge igennem med et synspunkt om sameje uden et sådant dokument eller anden dokumentation for en aftale mellem parterne, se *Retsvirkningsloven* med kommentarer s. 236 f., der bl.a. henviser til UfR 1967.13 H og UfR 1961.283 Ø. Det gælder både i forhold til retsforfølgning mod en ægtefælle og i forhold til et eventuelt senere opgør mellem ægtefællerne i forbindelse med formuedeling efter skilsmisse. Hvis sameje ikke fastslås, er det muligt, at ægtefællen kan komme igennem med en påstand om, at der er ydet et lån, eller at der kan rejses et kompensationskrav.

Bestemmelsen om særråden tager som nævnt sigte på den retlige råden, mens den faktiske råden ikke er udtrykkeligt reguleret i loven. Det er åbenbart, at den ægtefælle, der ejer et aktiv, også har den faktiske ret til at råde over aktivet, medmindre der f.eks. er sket håndpant sætning.

Den gensidige forsørgelsespligt efter lovens § 4 indebærer også, at ægtefællerne må forvente en vis gensidig benyttelsesret af hinandens aktiver, herunder navnlig almindeligt indbo. Det antages således, at en ægtefælle har en vis ret til at råde faktisk over ting (møbler m.v.), som er indført af den anden ægtefælle, eller som hører til dennes særeje. Herom henvises i øvrigt til kommentaren til § 4. § 31 om en ægtefælles adgang til inden formuedelingen forlods at udtage genstande, der udelukkende tjener til personlig brug, er også et udslag af en sådan faktisk råden.

Et lignende princip om særråden gælder også for en række dispositioner, der ikke direkte indebærer råden over formue, f.eks. spørgsmålet om, hvilket arbejde man har eller søger, om man overhovedet ønsker et arbejde eller vil være selvstændig, transporttid til arbejde, lønforhold, arbejdstider, ferieafvikling m.v., jf. herom Familieret s. 110.

Til stk. 2:

Efter stk. 2, der bygger på RVL § 17, skal en ægtefælle råde over sin formue på en sådan måde, at den ikke utilbørligt forringes til skade for den anden ægtefælle.

Bestemmelsen omhandler en ægtefælles ret til at råde i forhold til tredjemand.

Ægtefællernes adgang til indbyrdes at indgå aftaler og pådrage sig forpligtelser over for hinanden reguleres af § 2, og der henvises herom til kommentaren til denne bestemmelse.

Bestemmelsen vedrører alene adgangen til at råde i levende live. En ægtefælles ret til at råde over sin formue ved sin død er reguleret i AL's regler om adgang til at oprette testamente og ved reglerne om døds-gaver m.v. Også en længstlevende ægtefælles ret til at disponere over uskiftet bo er reguleret i AL. Om disse regler henvises til den arveretlige litteratur.

Bestemmelsen omfatter i modsætning til den hidtidige bestemmelse i RVL § 17 ikke kun råden over ægtefællens delingsformue, men hele ægtefællens formue, herunder et eventuelt særeje. Forringelse af en ægtefælles særeje kan derfor få betydning ved formuedelingen, f.eks. hvis den ene ægtefælle har et regulerings- og misbrugskrav efter lovens kapitel 11, der også kan rettes mod den anden ægtefælles særeje. I bet. 1552/2015, s. 51, nævnes som eksempel, at en ægtefælle misrøgter en særejeejendom, hvilket kan medføre, at ejendommens værdi bliver mindre end gælden i ejendommen. Ægtefællen vil derfor skulle dække denne gæld med aktiver, der ellers ville indgå i delingen ved formuefællesskabets ophør til skade for den anden ægtefælle, jf. lovens § 29, stk. 2, 2. pkt. Dette vil

kunne føre til, at delingsformuen reduceres i et omfang, så der er grundlag for et misbrugskrav efter lovens § 40.

Bestemmelsen indebærer en forpligtelse for ægtefællen til at forvalte sin formue forsvarligt. Med anvendelse af udtrykket "utilbørligt" er det angivet, at der er vide rammer for, hvad en ægtefælle kan tillade sig. Det er ikke et krav, at dispositionen skal kunne betegnes som illoyal i forhold til den anden ægtefælle, jf. Familieret, s. 182 med note 3. Både handlinger og undladelser kan være utilbørlig råden. De typiske misbrugssituationer opstår, når ægteskabet går dårligt, og en separation eller skilsmisse er nært forestående, og handlingerne eller undladelserne er foretaget med den hensigt at skade den anden ægtefælle.

Utilbørlig råden kan foreligge, hvis en ægtefælle giver meget betydelige gaver set i forhold til indtægts- og formueforholdene. Motivet for en sådan gave vil også kunne indgå ved bedømmelsen, se Retsvirkningsloven med kommentarer, s. 133. Utilbørlig råden kan således navnlig foreligge i form af ydelse af betydelige gaver til tredjemand, navnlig en ny samlever eller særbørn. Også et – vel navnlig pludseligt opstået – overdrevent privatforbrug kan være udtryk for utilbørlig råden. Andre dispositioner, der vil kunne være utilbørlige, kan være påtagelse af gælds- eller kautionsforpligtelser, værdipapirspekulation og køb af kostbar fast ejendom, hvis dispositionerne er foretaget uden inddragelse af den anden ægtefælle. Det vil også kunne blive anset for utilbørligt, hvis en ægtefælle ikke vedligeholder sin faste ejendom eller andre værdifulde aktiver forsvarligt. Tilsvarende gælder, for så vidt angår manglende forsikring eller misligholdelse af gældsforpligtelser eller manglende betaling af skat i tilfælde, hvor ægtefællen i øvrigt har haft råd til at opfylde forpligtelserne.

En ægtefælle kan afslå en gave og give afkald på forventet arv eller undlade at gøre indsigelse mod et anfægteligt testamente, jf. AL § 79, uden derved at handle i strid med § 1, stk. 2. Heller ikke et afkald på falden arv kan på grund af afkaldets personlige karakter anses for utilbørligt efter stk. 2, jf. Familieret, s. 182. En ægtefælle har heller ikke på anden vis pligt til at forøge sin formue eller bodel. Om afkald på falden arv og adgangen til omstødelse i konkurs af et sådant afkald henvises til konkurslovens § 65.

En ægtefælles overtrædelse af stk. 2 er ikke forbundet med selvstændige sanktioner, men misbrug af formuen vil kunne føre til misbrugskrav efter § 40, og afdækning af bestemmelsens anvendelsesområde har derfor betydning ved anvendelse af denne bestemmelse. Det følger endvidere af lovens § 10, at uforholdsmæssigt store gaver til tredjemand i visse situationer kan kræves tilbagegivet, og bestemmelsen i stk. 2 vil

derfor også kunne have betydning i forhold til denne bestemmelse. Der henvises til kommentarerne til disse bestemmelser.

En noget speciel situation forelå i TFA 2009.390 V, hvor en ægtefælle pådrog sig et erstatningsansvar for uforsvarlig omgang med fællesbomidler på et tidspunkt, hvor en bodeling var nært forestående.

TFA 2009.390 V: Under et besøg i sit hjemland hævdede M et beløb svarende til godt 1,2 mio. kr. Ifølge M glemte han tasken med pengene ved en brønd, og da han kom tilbage, var tasken og pengene væk. Efter hjemkomsten til Danmark blev M og H separeret. Under en skiftesag påstod H, at M's bodel skulle tillægges det forsvundne beløb. Skifteretten frifandt M, da det ikke var bevist, at M havde tilegnet sig pengene. I forbindelse med landsrettens behandling af sagen gjorde H som noget nyt gældende, at hun havde et erstatningskrav på halvdelen af det forsvundne beløb, fordi M havde handlet uforsvarligt. Landsretten stadfæstede skifterettens dom, men pålagde M at betale hustruen erstatning, idet det allerede i januar 2005 havde stået begge klart, at ægteskabet ikke skulle fortsætte, og at en bodeling var nært forestående, og idet M havde handlet ansvarspådragende ved at sætte pengene fra sig ved en brønd uden at holde opsyn med dem.

Selv om en ægtefælles dispositioner over sin egen bodel i princippet kunne anses for strafbare forhold, f.eks. som mandatsvig eller under-slæb m.v., vil dispositionerne næppe føre til domfældelse, Se f.eks. UfR 1969.575 Ø og UfR 1959.946 Ø.

En ægtefælle har ingen ret til at råde over den anden ægtefælles bodel eller særeje uden bemyndigelse, og i tilfælde af en sådan råden vil den ægtefælle, der ejer aktivet, kunne vindicere også over for godtroende omsætningserhververe, jf. DL 5-17-5, 5-8-12 og 5-7-4. En sådan uberettiget råden vil også kunne medføre erstatningsansvar for den rådende ægtefælle efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Se endvidere UfR 2004.2615 V (TFA 2004.509/1 V), hvor manden var erstatningsansvarlig for brug af hustruens personskadeerstatning, og postvæsenet var erstatningsansvarligt for mandens indløsning af en krydset check i hustruens navn, ligesom en advokats indsættelse af et erstatningsbeløb på mandens konto ikke var en betaling med frigørende virkning i forhold til hustruen.

En ægtefælles råden over den anden ægtefælles bodel eller særeje vil kunne anses som tyveri eller, hvis der er tale om genstande, der er har været overladt til den rådende ægtefælles brug, andre former for berigelsesforbrydelser omfattet af straffeloven. Sager af denne karakter rejses sjældent og i praksis formentlig kun i tilfælde, hvor den strafbare handling er særlig graverende og foretaget lige op til samlivssammenbruddet. Se hertil Retsvirkningsloven med kommentarer, s. 136 f., med henvisninger til ældre litteratur.

I lyset af afskaffelsen af bosondringsinstituttet (tidligere RVL § 38), der hidtil har været den mulige sanktion ved uforsvarlig udsættelse af en ægtefælles formue for risiko for formindskelse, omfatter stk. 2 i modsætning til den hidtidige bestemmelse i RVL § 17 ikke den situation, at en ægtefælle udsætter sin formue for risiko for formindskelse, som imidlertid (endnu) ikke er indtruffet, jf. bet. 1552/2015, s. 51.

Til stk. 3:

Efter stk. 3 kan en ægtefælle under samlivet foretage dispositioner, der ikke uden ulempe kan udsættes, hvis den anden ægtefælle er forhindret i at varetage sine interesser på grund af fravær eller sygdom. Dette omfatter også afhændelse og pantsætning, når dette af hensyn til familiens underhold er uomgængeligt nødvendigt. Fast ejendom kan dog ikke afhændes eller pantsættes uden tilladelse fra enten Familieretshuset eller familieretten, jf. lovens § 60 a. Bestemmelsen finder anvendelse, uanset om der er tale om aktiver, der er delingsformue eller særeje.

Bestemmelsen er udtryk for en særlig udformning af den almindelige formueretlige regel om negotiorum gestio (uanmodet forretningsførelse), der indebærer, at enhver kan foretage dispositioner på en andens vegne, hvis den pågældende er forhindret i selv at varetage sine interesser, og handlingen er nødvendig for at afværge en truende skade eller begrænse en påbegyndt skade. Stk. 3 er dog videregående end den almindelige formueretlige regel, idet den anden ægtefælle som anført i forarbejderne kan disponere, ikke blot når handlingen er nødvendig, men også når den ikke uden ulempe kan udsættes (lovforslag nr. L 178, 2016-17, pkt. 3.5.1.4). Der er tale om en ikke helt enkel bevismæssig vurdering.

Anvendelse af bestemmelsen kræver, at samlivet mellem ægtefællerne består. Bestemmelsen kan derfor ikke anvendes, hvis samlivet er ophævet på grund af uoverensstemmelse, men i den situation kan en ægtefælles handlinger være udtryk for negotiorum gestio efter almindelige formueretlige regler.

Bestemmelsen i stk. 3 finder anvendelse, hvis ægtefællerne lever adskilt af andre grunde end uoverensstemmelse. Hvis samlivet har været ophævet på grund af uoverensstemmelse, men senere genoptages, finder bestemmelsen anvendelse igen.

En ægtefælle er ikke forhindret i at varetage sine anliggender som følge af fængselsophold, hospitalsindlæggelse, institutionsophold eller udlandsrejse, hvis det på den ene eller den anden måde, f.eks. pr. telefon eller e-mail, er muligt at opnå at komme i kontakt med den pågældende for at få tilslutning til dispositionen. Set i lyset af nutidens adgang til

elektronisk kommunikation m.v. må det derfor forventes, at bestemmelsen alene vil få meget begrænset praktisk betydning uden for sygdomstilfældene.

Bestemmelsen omhandler både ægtefællens bemyndigelse i forhold til den anden ægtefælle til at handle på dennes vegne og ægtefællens legitimation til at handle i forhold til tredjemand. Den rådende ægtefælle bliver ikke selv forpligtet ved dispositioner efter § 1, stk. 3, medmindre vedkommende har givet tredjemand grund til at tro, at denne ville forpligte sig selv. Se herom også kommentaren til § 3 og den der beskrevne praksis.

Dispositionsadgangen gælder ikke, hvis en anden er bemyndiget til at foretage dispositionen, eksempelvis ved en almindelig fuldmagt eller ved en fremtidsfuldmagt, jf. herved fremtidsfuldmagtsloven (lov nr. 618 af 8. juni 2016). Bemyndigelsen til at foretage dispositionen kan også tilkomme en værge, der er beskikket efter VML. I Familie- og arveret, s. 82, anføres det, at det i mange tilfælde vil være mere hensigtsmæssigt, om ægtefællen kan beskikkes som ad hoc-værge efter VML § 49 frem for at anvende lovens § 1, stk. 3.

Der foreligger ikke megen trykt praksis om den hidtidige bestemmelse i RVL § 13. Ved UfR 1976.415 V blev en lønudbetaling til en ansats ægtefælle ikke anset for at være sket med frigørende virkning. Manden havde efter uoverensstemmelser med hustruen forladt det fælles hjem, og hustruen havde taget imod lønnen fra arbejdsgiveren. Der kan også henvises til UfR 1949.1064/2 Ø, hvor betingelserne for udbetaling af et indskud i en spareforening til en fængslet persons hustru med henblik på forsørgelse ikke var opfyldt, da der kunne have været indhentet en udtalelse fra den fængslede mand.

Aftaler mellem ægtefæller

§ 2. Under ægteskabet kan ægtefæller indgå aftaler med hinanden, give hinanden gaver og pådrage sig forpligtelser over for hinanden, jf. dog stk. 2 og 3 og konkurslovens § 64.

Stk. 2. Ægtefæller kan ikke ved aftale fravige reglerne i denne lov, medmindre det følger af kapitel 4 og 5, § 25, stk. 2, og § 32.

Stk. 3. Ægtefæller kan ikke gyldigt aftale, at det, som den ene ægtefælle fremtidigt erhverver, uden vederlag skal tilfalde den anden ægtefælle.

Forarbejder: Bet. 1552/2015, s. 48 f., bemærkningerne til lovforslag nr. L 178, 2016-17, pkt. 3.5, og de specielle bemærkninger til § 2, samt lovforslag nr. L 179, 2016-17, pkt. 2.4, og de specielle bemærkninger til § 3 (ændring af konkursloven).

Litteratur: Retsvirkningsloven med kommentarer, s. 229-246 og 253 f., Familieret, s. 112, 118, 148, 167, 171, 212-214, 264, Familie- og arveret, s. 86-97 og 139-148, Familieretten, s. 263 f. og Uddrag af Familieøkonomien, s. 216-218, 228-230 og 233.

Bestemmelsen omhandler aftaler, som ægtefæller indgår med hinanden under ægteskabet.

Bestemmelserne i stk. 1 og 2 om ægtefællers adgang til at indgå aftaler med hinanden m.v. under ægteskabet svarer indholdsmæssigt til RVL § 29. Reglen i stk. 2 om præceptivitet er dog affattelsesmæssigt en nydannelse i ÆFL, men svarer til gældende ret. Stk. 3 om fremtidige erhvervelser svarer indholdsmæssigt til RVL § 30, stk. 2.

RVL §§ 30-33 om gaver mellem ægtefæller er ikke videreført i ÆFL, og gaver mellem ægtefæller er således nu gyldige inter partes og i forhold til kreditorerne uden ægtepagt.

Til stk. 1:

Efter stk. 1 kan ægtefæller under ægteskabet indgå almindelige formueretlige aftaler med hinanden, give hinanden gaver og pådrage sig forpligtelser over for hinanden med de undtagelser, der følger af stk. 2 og 3 samt konkurslovens § 64 om omstødelse af gaver, således som denne bestemmelse er blevet ændret ved lov nr. 550 af 30. maj 2017 om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægtefælle-skifte m.v. og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om ægtefællers økonomiske forhold).

Ægtefæller har som udgangspunkt aftalefrihed ved indgåelse af formueretlige aftaler med hinanden, medmindre andet følger af anden lovgivning.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med de generelle principper om særråden og særhæften. Som hovedregel kan ægtefæller således indgå aftaler og andre retshandler med hinanden, som om de ikke var gift og uanset formueordningen i ægteskabet. Det kan f.eks. være overdragelse af fast ejendom eller løsøreaktiver, f.eks. en bil, ydelse af lån eller kaution, leje af hinandens aktiver samt ansættelsesaftaler. Ægtefæller kan også eje aktiver sammen. Om sameje, se kommentaren til § 1, stk. 2.

Der stilles ikke særlige krav til indgåelse af sådanne aftaler, alene fordi de indgås mellem ægtefæller. Ægtefællerne skal opfylde almindelige formueretlige og ejendomsretlige krav i tilknytning til overdragelserne, f.eks. krav om tinglysning eller anden sikringsakt. Om den skatteretlige behandling af overdragelser mellem ægtefæller, herunder reglerne i kildeskattelovens §§ 26 A og 26 B om succession i den skatteretlige stilling, kan der henvises til Jan Pedersen i *Skatteretten*, Bind 1, 8. udg., 2018, s. 786 f., og Anders Nørgaard Laursen i *Lærebog om Indkomstskat*, 2017, s. 713 f.

Ægtefæller kan også være erstatningsansvarlige over for hinanden, hvilket bl.a. kan have betydning i forbindelse med afgørelse om fordeling af en eventuel forsikringsdækning. Et meget specielt tilfælde forelå i UfR 1963.1056 Ø, hvor hustruen var erstatningsansvarlig over for manden for tab i form af tabt arbejdsfortjeneste og svie og smerte, fordi hun havde forsøgt at dræbe ham med gift. Der kan endvidere henvises til TFA 2009.390 V, refereret i kommentaren til § 1, stk. 2, hvor manden pådrog sig erstatningsansvar over for hustruen ved uforsvarligt at have sat en stor sum penge fra sig. Se også UfR 1986.212 V om et erstatningskrav ved afhændelse af indbo.

Om den konkursretlige behandling af ansættelsesaftaler mellem ægtefæller, herunder spørgsmålet om lønprivilegium, henvises til UfR 2002.1733 H, hvor konkursprivilegium blev nægtet for en hovedaktionærs ægtefælle, selv om denne var ansat på normale løn- og arbejdsvilkår. Arbejde udført for den anden ægtefælle, uden at der har været aftalt vederlag, kan eventuelt begrunde et krav om medvirkenskompensation efter lovens § 41. Arbejdsaftaler og sameje om virksomhed er i øvrigt nærmere behandlet i *Familie- og arveret*, s. 88-92.

Det forekommer, at en ægtefælle i forbindelse med et samlivsophør rejser krav mod den anden ægtefælle under henvisning til, at beløb ydet til ægtefællen under ægteskabet har været lån. I sådanne situationer må der ses på, om de ydelser, der er stillet til rådighed for ægtefællen, reelt må anses for forsørgelsesydelse og dermed omfattet af lovens § 4. Som anført i *Retsvirkningsloven* med kommentarer, s. 231, med henvisning til Lorenzen, må den ægtefælle, der efter ægteskabets forlis vil "skrive en

regning” til den anden ægtefælle, forelægge retten et klart grundlag for sine krav. Et sådant klart grundlag kan foreligge i form af en egentlig låneaftale, eller hvis det er åbenbart, at midler stillet til rådighed af ægtefællen er blevet anvendt til indfrielse af et lån eller forbedring af den anden ægtefælles aktiv, f.eks. lægning af et nyt tag på en fast ejendom, der er den anden ægtefælles særeje. Se også TFA 2014.64 V, om en ægtefælles indfrielse af realkreditgæld i den anden ægtefælles ejendom. Mandens indfrielse af hustruens realkreditlån af betydelig størrelse blev således anset for et lån og ikke for en ydelse omfattet af den gensidige forsørgelsespligt efter den dagældende bestemmelse i RVL § 2, stk. 1 (nu ÆFL § 4). Dommen er nærmere refereret i kommentaren til § 4. I sådanne tilfælde vil lånesynspunktet også kunne støttes på de almindelige regler om subrogation. Det må generelt anbefales, at ægtefællerne i sådanne situationer sørger for dokumentation for dispositionerne ved oprettelse af lånedokumenter, gældsbreve, samejekontrakt eller lignende.

Når ægtefæller indgår aftaler med det hinanden, sker det imidlertid desværre ofte formløst, og det vil kunne gøre det vanskeligt at afgrænse lån, gaver, sameje og forsørgelse over for hinanden såvel i forbindelse med kreditfølgning som ved bodeling i forbindelse med skifte. Se herom også kommentaren til § 1, stk. 1.

Den ægtefælle, der hævder at have et krav på den anden, har bevisbyrden. Der er i mangel af en modstående aftale en formodning for, at overførsel af pengebeløb til ægtefællen sker til opfyldelse af forsørgelsespligten og ikke som lån, i hvert fald hvis der bedømt efter ægtefællernes indtægts- og formueforhold er tale om moderate beløb.

Ved TFA 2017.238 V, der desuden handlede om den dagældende bestemmelse i RVL § 33 om fralæggelsen af værdien af en gave, blev nogle kontante overførsler ikke anset for gaver, da beløbene ikke oversteg forsørgelsespligten i RVL § 2 (nu ÆFL § 4). Der var i sagen tale om nogle nærmere angivne kontante overførsler til hustruen fra januar 2013 til februar 2014 svarende til ca. 10.000 kr. om måneden. Se derimod UfR 2009.826 V (TFA 2009.187/1 V) (dissens), hvor hustruen blev dømt til at betale 500.000 kr. til mandens kreditor, fordi månedlige overførsler havde oversteget, hvad der kunne være omfattet af den gensidige forsørgelsespligt efter RVL § 2. Dommen er nærmere behandlet i kommentaren til § 4. Ved TFA 2008.470 Ø blev manden efter separation i et særejeægteskab dømt til at betale hustruen 240.000 kr. for bl.a. hævninger ifølge fuldmagt umiddelbart før og efter separationen. I TFA 2008.282 V blev hustruen anset for den reelle erhverver af en særejebil, og manden var derfor ikke berettiget til det beløb, der blev opnået ved det efterfølgende

salg af bilen. Ved TFA 2013.646 V blev det fastslået, at manden ikke var medejer af hustruens ejendom, og at han ikke havde foretaget indbetalinger, der lå ud over rammerne for, hvad der efter ægtefællernes livsvilkår var passende.

Selv om der er oprettet en låneaftale mellem ægtefællerne, kan efterfølgende forbrugsfællesskab føre til, at aftalen må anses for bortfaldet, jf. Familieretten, s. 68, med henvisning til bl.a. UfR 1972.751 H.

UfR 1972.751 H: Der var tale om et ugift samlivsforhold, hvor H havde udstedt gældsbeholdning på 40.000 kr. bl.a. for lån til betaling af varegæld i sin forretning. H's indtægter var forbrugt af parret i fællesskab, og forudsætningerne for, at manden ved samlivsophør kunne kræve lånet betalt, var bortfaldet.

Dommen er kommenteret af Trolle i UfR 1972 B 250 f., hvor der bl.a. henvises til, at man ville have nået samme resultat, hvis der havde været tale om et ægteskab med særeje.

Lån uden aftale kan foreligge ved samtidig investering, herunder køb af fast ejendom eller forretning, indfrielse af prioriteter eller forbedring af den anden ægtefælles særeje, se f.eks. UfR 1971.295 H. Der kan endvidere henvises til UfR 1962.556 Ø, UfR 1961.269 Ø og UfR 1955.937 H, der er kommenteret af Lorenzen i TfR 1956 352. Om ældre praksis kan der også henvises til Retsvirkningsloven med kommentarer, s. 231 ff., med omfattende domsresumeer.

Hvis en ægtefælle anvender sine bodelsmidler eller sit særeje til forbedring af den anden ægtefælles særeje, må det afgøres efter almindelige formueretlige regler, om der er et krav mod den anden ægtefælle. Hvis en ægtefælle har dækket udgifter efter anmodning fra den anden ægtefælle, vil ægtefællen kunne have et krav efter almindelige berigelsesgrundsætninger.

En ægtefælle har mulighed for at bestemme, at en gave skal tilhøre den modtagende ægtefælle som særeje, se ÆFL § 23 og kommentaren til denne bestemmelse. Gaver mellem ægtefæller er afgiftsfri, jf. boafgiftslovens § 22, stk. 3.

Overdragelse af aktiver til den anden ægtefælle vil kunne ske med det formål at unddrage kreditorfølgning mod aktiverne hos den overdragende ægtefælle. Løsningen af de tvister, der opstår i sådanne situationer, skal nu findes i konkurslovens § 64, idet RVL §§ 30-33, bortset fra § 30, stk. 2, som nævnt ikke er videreført i ÆFL.

Ved den nye affattelse af konkurslovens § 64 ved følgelovforslaget til ægtefælleloven (lov nr. 550 af 30. maj 2017 om ændring af lov om ægte-

skabs indgåelse og opløsning, lov om ægtefælleskifte m.v. og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om ægtefællers økonomiske forhold)) har bestemmelsen fået denne ordlyd:

“§ 64. Gaver, som er fuldbyrdet senere end seks måneder før fristdagen, kan fordres omstødt.

Stk. 2. Gaver, som er fuldbyrdet tidligere, men senere end et år før fristdagen, kan fordres omstødt, medmindre det godtgøres, at skyldneren hverken var eller ved fuldbyrdelsen blev insolvent og utvivlsomt havde tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser. For gaver til skyldnerens nærstående gælder samme regel, hvis gaven er fuldbyrdet senere end to år før fristdagen.

Stk. 3. Undtaget fra omstødelse er lejlighedsgaver og lignende gaver og understøttelser, som ikke stod i misforhold til skyldnerens økonomiske forhold.

Stk. 4. Gaver til skyldnerens nærstående, som stod i åbenbart misforhold til skyldnerens økonomiske forhold, kan fordres omstødt. Dette gælder dog ikke, hvis det godtgøres, at skyldneren hverken var eller ved fuldbyrdelsen blev insolvent og utvivlsomt havde tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser. Et omtvistet eller betinget krav anses for en forpligtelse efter 2. pkt., forudsat at kravet senere fastslås endeligt over for skyldneren.

Stk. 5. Stk. 1-4 gælder også, i det omfang skyldneren løbende har betalt større beløb til eller for sin ægtefælle eller samlever, end hvad der efter disses økonomiske forhold og familiens behov var rimelige bidrag til familiens forsørgelse.”

Bestemmelsen i konkurslovens § 64 er indgående behandlet af Kim Sommer Jensen i “Omstødelse af store gaver” i UfR 2017 B 331-336. Der kan endvidere henvises til Lars Lindencrone Petersen og Anders Ørsgaard, Konkursloven med kommentarer, 14. udg., 2018.

Det følger af konkurslovens § 64, stk. 2, at gaver, som er fuldbyrdet mindst 6 måneder, men senere end et år før fristdagen, kan fordres omstødt, medmindre det godtgøres, at skyldneren hverken var eller ved fuldbyrdelsen blev insolvent og utvivlsomt havde tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser. Andet led i bestemmelsen kom ind som en yderligere betingelse ved lovændringen i 2017. Gaver til skyldnerens nærstående kan omstødes efter samme regel, hvis gaven er fuldbyrdet senere end to år før fristdagen.

Afværgelse af omstødelse forudsætter således, at modtageren både kan godtgøre, at skyldneren ved overdragelsen hverken var eller blev insolvent og beholdt utvivlsomt tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser. Vurderingen af skyldnerens insolvens skal herefter ske ud fra en vurdering af både illikviditet og insufficiens. Det er ikke tilstrækkeligt til at afværge omstødelse, at skyldneren efter overdragelsen oprettholder en indtægt, der er stor nok til at dække sine løbende forpligtelser, idet det også er en betingelse for at afværge omstødelse, at skyldnerens aktiver utvivlsomt oversteg dennes passiver. Det er modtageren, der bæ-

rer bevisbyrden herfor, og det er ikke tilstrækkeligt blot at sandsynliggøre, at skyldneren forblev solvent i begge betydninger heraf.

Lejlighedsgaver og lignende gaver og understøttelser, som ikke stod i misforhold til giverens forhold, kan ikke omstødes, jf. konkurslovens § 64, stk. 3.

Med bestemmelsen i konkurslovens § 64, stk. 4, kan gaver mellem ægtefæller fuldbyrdet fra og med den 1. januar 2018, omstødes uden tidsbegrænsning, hvis gaven stod i åbenbart misforhold til giverægtefællens økonomiske forhold, medmindre den modtagende ægtefælle kan godtgøre, at den givende ægtefælle hverken var eller blev insolvent ved gaveoverdragelsen og utvivlsomt havde tilstrækkelige midler til at dække sin forpligtelser.

Ved gaver, der står i åbenbart misforhold til skyldnerens økonomiske forhold, skal der ifølge forarbejderne (L 179, 2016-17, de specielle bemærkninger til § 3, nr. 3) forstås gaver af usædvanlig værdi. Afgørelsen heraf beror på en samlet bedømmelse af, om gaven stod i misforhold til skyldnerens økonomiske forhold og formue. Der må herved som udgangspunkt henses til gavens værdi og formuens størrelse på det tidspunkt, hvor gaven blev givet. Der skal ikke kun tages hensyn til gavens relative værdi i forhold til skyldnerens økonomiske forhold, men også til dens i sig selv meget store værdi. Bestemmelsen vil navnlig finde anvendelse på fast ejendom, værdipapirer og motorkøretøjer, det vil sige gaver af også usædvanlig karakter, der normalt kan tjene den samlede husstand. Det er efter forarbejderne uden betydning, om de pågældende gaver er givet som lejlighedsgaver. Gaver i form af løsøre til modtagerens personlige brug vil sædvanligvis falde uden for anvendelsesområdet for stk. 4, uanset at der er tale om luksusgenstande. Sådanne gaver vil dog efter omstændighederne kunne omstødes efter bestemmelsen, hvis gaven åbenbart stod i misforhold til skyldnerens økonomiske forhold, herunder det sædvanlige gaveniveau mellem parterne.

Hvis modtageren af gaven kan godtgøre, at skyldneren hverken var eller ved fuldbyrdsen blev insolvent og utvivlsomt havde tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser, kan der ikke ske omstødelse efter stk. 4. Modtageren skal efter forarbejderne godtgøre, at skyldneren hverken var illikvid eller insufficient. Der er således tale om en skærpet bevisbyrde i forhold til de øvrige objektive omstødelsesbestemmelser, idet det ikke er tilstrækkeligt, at skyldneren var i stand til at opfylde sine løbende forpligtelser. Der skal også ses på, om skyldnerens aktiver oversteg dennes passiver.

For så vidt angår kravene til beviset, er der efter forarbejderne tale om en videreførelse af praksis efter den tidligere bestemmelse i RVL

§ 33. Det indebærer, at der stilles strenge krav til bevisets styrke, og at det navnlig ikke er tilstrækkeligt, at modtageren blot sandsynliggør, at skyldneren beholdt utvivlsomt tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser.

Ved opgørelsen af skyldnerens forpligtelser indgår efter stk. 4, 3. pkt., også omtvistede og betingede krav mod skyldneren. Det er en forudsætning, at kravet senere fastslås endeligt over for skyldneren personligt f.eks. ved dom eller ved skyldnerens erkendelse. Det er ikke tilstrækkeligt, at kravet anerkendes af skyldnerens konkursbo.

Er der forud for konkursen anlagt en sag med henblik på at fastslå kravet, men er denne ikke afgjort, inden skyldneren tages under konkursbehandling, må den kreditor, der har anlagt sagen, søge at få dom over skyldneren eller over skyldneren sammen med boet, jf. konkurslovens § 141. Hvis der ikke er anlagt sag, og kravet ikke er fastslået forud for konkursen, må konkursboet eller kreditor forsøge at opnå skyldnerens erkendelse eller anlægge sag mod skyldneren med påstand om anerkendelse af kravets eksistens.

Det er som udgangspunkt uden betydning for spørgsmålet om omstødelse, at den begunstigede var i god tro om skyldnerens insolvens. Kravet mod den begunstigede kan imidlertid efter omstændighederne lempes efter konkurslovens § 78 om nedsættelse eller bortfald af urimeligt byrdefulde krav. Lempelse kan eksempelvis komme på tale, hvis den begunstigede var i god tro om skyldnerens insolvens og i fortsat god tro herom har forbrugt det modtagne. Derimod bør lempelse efter forarbejderne ikke ske, hvis den begunstigede var bekendt med, at der var rejst et stort krav mod skyldneren, uanset om kravet på gavetidspunktet var omtvistet.

§ 64, stk. 5, tager sigte på de situationer, hvor midler fra en insolvent ægtefælle kanaliseres til en solvent ægtefælle gennem store forsørgelsesydelse. Ydelser, der er større end, hvad der efter parternes økonomiske forhold og familiens behov er rimelige bidrag til familiens forsørgelse, kan således omstødes. Hvorvidt der er tale om større beløb, må vurderes ud fra skyldnerens økonomiske forhold og formue. Hvis der er tale om beløb, der står i åbenbart misforhold til skyldnerens økonomiske forhold, kan omstødelse ske uden nogen tidsmæssig begrænsning, jf. henvisningen til stk. 4. Reglen vil efter forarbejderne bl.a. kunne anvendes i situationer, hvor skyldneren løbende har afholdt udgifter, herunder prioritetsydelse, på en fast ejendom, der tilhører den anden ægtefælle. Har skyldneren således f.eks. forbrugt hele sin indkomst over en længere periode på familiens forsørgelse, så ægtefællen har været i stand til at oparbejde en opsparing, vil dette efter forarbejderne kunne danne grundlag for et omstødeskrav.

En ægtefælle vil også kunne anmelde et krav i den anden ægtefælles konkursbo for derved at søge dækning. Det er et krav, at der er tale om et reelt krav og ikke proforma. I TFA 2014.148 V blev mandens overdragelse til hustruen af ideelle anparter i tre ejendomme anset for proformadispositioner, der ikke kunne hindre udlæg i ejendommene for mandens gæld.

Hvis en ægtefælle før den 1. januar 2018 har givet sin ægtefælle en gave uden at opfylde det dagældende krav i RVL § 30 om ægtepagt, følger det af lovens § 81, at gaven anses for gyldigt givet ved lovens ikrafttræden, medmindre der før denne dato er anlagt retssag om gavens tilbagegivelse. Det følger af lovens § 82, at den hidtil gældende bestemmelse i RVL § 33 finder anvendelse på gaver givet under iagttagelse af kravet om ægtepagt før lovens ikrafttræden. Se herom kommentarerne til §§ 81 og 82.

Til stk. 2:

Bestemmelsen, der som nævnt rent affattelsesmæssigt er en nydannelse i ÆFL, fastslår, at ægtefæller ikke ved aftale kan fravige reglerne i loven, medmindre andet følger af kapitel 4-6 om aftaler om særeje og andre aftaler om formuedeling samt krav om ægtepagt for sådanne aftaler, § 25, stk. 2, om aftaler om surrogater for og indtægter af særeje og § 32 om aftaler om formuedeling i forbindelse med separation og skilsmisse.

Ægtefæller kan navnlig ikke give afkald på retten til forsørgelse efter § 4, stk. 1, eller på forhånd aftale fravigelse af reglerne om samtykke til dispositioner over familiens helårsbolig i lovens kapitel 2.

Ægtefæller kan som udgangspunkt ikke indgå forhåndsftaler om formuedelingen ved separation, skilsmisse og død (lovens afsnit III og IV), regulerings- og misbrugskrav (lovens kapitel 11), retten til kompensation (lovens kapitel 12), pensionskompensation (lovens kapitel 13) og udtagelse af aktiver (lovens kapitel 14).

Det er imidlertid væsentligt at være opmærksom på, at ægtefæller har mulighed for at indgå visse forhåndsftaler om formueordningen, herunder særeje, jf. lovens kapitel 4, herunder navnlig § 12, der giver mulighed for, at ægtefæller kan indgå en særejeaftale ved ægtepagt i overensstemmelse med reglerne herom i kapitel 7. Der er herunder indført en udtrykkelig regel om mulighed for at indgå aftaler om sumdeling og sumsæreje. Ægtefællerne har efter lovens kapitel 5 også mulighed for at indgå andre forhåndsftaler om formuedelingen, for så vidt angår visse pensioner, og kapitlet er ved ÆFL blevet udvidet, for så vidt angår aftaler om personlige erstatninger, uoverdragelige og personlige rettigheder samt gæld. Ved ÆFL § 25, stk. 2, er der endvidere indført en bestem-

melse om, at ægtefæller kan indgå aftaler om, at surrogater for og indtægter af særeje skal være delingsformue, og med § 32 er den tidligere bestemmelse i ÆEL § 58 om adgangen til at indgå aftaler om formuedeling i forbindelse med en aktuel separation og skilsmisse blevet videreført.

Den præceptivitet, der ligger i reglerne, er således rettet mod de retsvirkninger, der følger af, at ægtefællerne har giftet sig og fået formuefællesskab og eventuelt har indgået yderligere aftale om formueordningen inden for rammerne af ÆFL, herunder navnlig om særeje efter § 12. Parterne kan således selv bestemme, i hvilket omfang de ønsker at indgå aftale om de forskellige særejeformer mv, der fremgår af loven, men de har ikke mulighed for at fravælge eller tilvælge bestemte retsvirkninger under den valgte ordning. Her gælder lovens regler præceptivt. Formueordningsaftaler er i den forstand "pakk løsnings", jf. Familieret, s. 167. Formueordninger er indgående behandlet i Irene Nørgaard, Formueordninger mellem ægtefæller, 2001.

Til stk. 3:

Efter stk. 3 kan ægtefæller ikke gyldigt aftale, at det, som den ene ægtefælle fremtidigt erhverver, uden vederlag skal tilfalde den anden ægtefælle. Reglen er en videreførelse af den hidtidige regel i RVL § 30, stk. 2.

Bestemmelsen er præceptiv.

Reglen har til formål at forebygge, at der etableres kreditorly vedrørende en ægtefælles aktiver. Set i sammenhæng med de muligheder, som loven i øvrigt giver ægtefæller for at indrette deres økonomi, så den svarer til deres behov og ønsker, er den beskyttelse, der ligger i reglen, dog af begrænset værdi, jf. Familie- og arveret, s. 87. Herudover skal bestemmelsen sikre mod, at en ægtefælle indgår dispositioner, som ikke kan overskues på forhånd. Linda Nielsen anfører i Karnovs noter til bestemmelsen, at den af og til i praksis overses i forbindelse med oprettelse af ægtepagter.

Bestemmelsen i RVL § 34 om tilbagekaldelse af bemyndigelse til at råde over den anden ægtefælles bodel er ikke videreført i ÆFL. En sådan administrationsfuldmagt kan imidlertid selv uden § 34 tilbagekaldes til enhver tid med et rimeligt varsel, jf. Familie- og arveret, s. 87.

Hæftelse for gæld

§ 3. Under ægteskabet hæfter hver ægtefælle med sin formue for sine forpligtelser, uanset om forpligtelserne er opstået før eller under ægteskabet.

Forarbejder: Bet. 1552/2015, s. 47 f. og 412-421, samt bemærkningerne til lovforslag nr. L 178, 2016-17, pkt. 3.5.1, og de specielle bemærkninger til § 3.

Litteratur: Retsvirkningsloven med kommentarer, s. 208-215, Familieret, s. 111-115 og 205-210, Familie- og arveret, s. 98 ff., Familieretten, s. 137 f. og Uddrag af Familieøkonomien, s. 81-90

Bestemmelsen fastslår princippet om særhæften og indebærer, at en ægtefælle alene hæfter for sin egen gæld. Bestemmelsen bygger på den tidligere bestemmelse i RVL § 25.

De hidtidige regler i RVL §§ 11 og 12, hvorefter begge ægtefæller hæfter for den anden ægtefælles retshandler til opfyldelse af den daglige husholdning og børnenes behov og hustruens særlige behov, er ikke videreført i ÆFL. Overgangsreglen i § 80 indebærer, at den hidtidige regel i RVL § 11 fortsat finder anvendelse på ægtefællernes hæftelse over for tredjemand for dispositioner omfattet af den tidligere gældende bestemmelse. Der henvises i øvrigt til kommentaren til overgangsbestemmelsen. Om RVL §§ 11 og 12 kan der navnlig henvises til Retsvirkningsloven med kommentarer, s. 61-75.

Sondringen mellem delingsformue og særeje har ikke betydning for hæftelsen over for kreditorerne. Ægtefællen hæfter over for sine kreditorer med både sin bodel og sit særeje.

Afgrænsningen mellem ægtefællernes bodele har derimod betydning for hæftelsen.

En ægtefælle hæfter som udgangspunkt ikke for den anden ægtefælles gæld, medmindre der er tale om en gældsforpligtelse som ægtefællerne har påtaget sig sammen, f.eks. ved at de i fællesskab har optaget lån, som de herefter efter almindelige formueretlige regler hæfter solidarisk for. Ægtefæller kan også have påtaget sig kautionsforpligtelser over for hinanden.

Hvis en ægtefælle overlader sit kreditkort eller lignende til den anden ægtefælle, vil ægtefællen ud fra fuldmagtssynspunkter kunne komme til at hæfte for indkøb, som den anden ægtefælle har foretaget med kortet. Overladelser af Dankort til køb er et kontantkøb, og der opstår her ikke